

Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä käsittelevä alatyöryhmä

Aika: tiistai 23.9.2025 klo 14–15.30

Paikka: Teams ja Ars

Läsnä:

Minna Polvinen, Aili Johansson, Mika Puukko, Tommi Karjalainen, OKM
Mari Rökköläinen, Karvi
Riina Plosila, Espoon kaupunki
Pauliina Viitamies, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Anu Liljeström ja Esa Kaunisto, Aluehallintovirasto
Christa Andersson, Pargas
Mari Sjöström, Kuntaliitto

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaaminen ja läsnäolijoiden toteaminen

Työryhmän puheenjohtaja, neuvotteleva virkamies Minna Polvinen avasi kokouksen. Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin.

2. Laatukriteerit esitys seminaarissa

Neuvotteleva virkamies Minna Polvinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli alatyöryhmän jäsenille ennakkoon toimitetun aineiston.

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- Diassa 3 viitataan väliraporttiin 2008, mutta epäselväksi jää mikä raportti on kyseessä. Diaa voisi muokkailla tarkemmaksi sellaisille kuulijoille, jotka eivät tunne laatutyön kokonaisuutta ja historiaa.
- Diassa 6 on *perusopetuksen järjestämisen laatukriteerit vai laatutavoitteet* otsikko. Ohjaako tämä otsikko laadunhallinnan työtä tiettyyn suuntaan? Otsikon termit eivät ole toisiaan pois sulkevia vaan kyseessä on käsityö. Pohdintaan, onko otsikko ”liian iso” tälle dialle? Työ laadun parissa jatkuu eikä arviointia voi tehdä myöhemmin ilman kriteereitä. Kriteeristöä tarvitaan jossain vaiheessa, jos haluamme sanoa laadun tilasta jotain.
- Dian 6 otsikkoa voisi miettiä tai selittää tarkemmin kuulijalle perustelut termin laatutavoitteen valinnalle.

- Otsikkoehdotus diaan 6: *Perusopetuksen laatukriteereistä laatutavoitteisiin*. Kuulijoille ei tulisi jäädä olo, että heiltä kysyttäisiin mielipidettä tästä asiasta. Otsikossa voi kuvata prosessia ja sitä, missä kohtaa olemme työtämme.
- Dian 6 otsikko ei kuvaa riittävän tarkasti tietoista valintaamme.
- Keskustelussa sovittiin, että väestökehityksen seminaarissa ei mainita vielä etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen laatutavoitetta.
- Todettiin, että OKM järjestää erillisen webinaarin vuoden 2026 alussa kun laatutavoitteet julkistetaan.
- Diassa 8 pohditutti, miksi kaikkia opetuksen järjestäjiä ei huomioida vaan diassa vaan todetaan kunnalliset ja yksityiset opetuksen järjestäjät. Asia saattaa kiinnittää huomiota esim. niiden paikkakuntien osalta, joissa yliopistojen harjoittelukoulut toimivat tai muut valtion koulut.
- Yliopistojen harjoittelukoulut toimivat kuitenkin myös lähikouluina osalle oppilaista. Diassa asia kannattaa avata, jos valtion ylläpitämät koulut jätetään mainitsematta tarkoituksellisesti. Niitä toimijoita, joita ei diassa mainita voi pohdituttaa, jäävätkö he tämän arvioinnin ulkopuolelle.
- Yliopistojen harjoittelukoulut voivat olla merkittävä opetuksen järjestäjä joissakin kunnissa (esim. Joensuu), tästä näkökulmasta harjoittelukoulujen olisi hyvä olla mukana.
- Ehdotetaan lisättävän dialle 8 teksti "*myös muut opetuksenjärjestäjät huomioidaan*". Tämä korvaisi toteamuksen yksityisistä opetuksen järjestäjistä.
- Dia 11 (seuranta): pitäisikö dia olla kirjoitettu karkeammalla tasolla. Dialla mainitaan koulutaso ja aluetaso ja on oletamus, että kunnissa tullaan tähän reagoimaan. Nämäkin tasot liittyvät opetuksenjärjestäjätasoon. Kunnissa aletaan heti miettiä toimijuuden tai tehtävien tasoa dian jälkeen. Seminaarissa tulisi näyttää seuranta karkeammalla tasolla ja työryhmälle voi esitellä enemmän yksityiskohtaisempaa tietoa.
- Laatutavoitteiden pääasiallista ideaa ei tulisi lähteä enää laajentamaan. Väestökehityksen todellisuus tulee tunnistaa eikä sen takia pitäisi lähteä laajentamaan esityksen tekstejä. Ajatuksellisesti työn fokus tulisi olla siinä, että väestö vähenee eri alueilla.
- Se missä määrin muut opetuksenjärjestäjät huomioidaan kokonaisuudessa, tulee työryhmälle päätettäväksi.
- Hyvä kirjoittaa diat väljästi ja todeta esimerkiksi, että myös muut opetuksen järjestäjät huomioidaan. Sen jälkeen asiaa voidaan miettiä työryhmässä.

- Keskustelussa kysyttiin, onko laatutavoitteita tulossa erikseen lausunnoille. Todettiin, että lausuntokierroksia ei ole tulossa tähän työhön liittyen.
- Ehdotettiin, että dia 11 (seuranta) poistuisi esityksestä kokonaan. Opetuksen järjestämisen taloudelliset edellytykset huomioidaan seurannassa ja tämä tulee jossain vaiheessa tuoda esille opetuksen järjestäjille.

3. Laatukriteerien kokonaisuus

Neuvotteleva virkamies Minna Polvinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli alatyöryhmän jäsenille ennakkoon toimitetun aineiston. Työryhmässä keskustelutti erityisesti henkilöstön täydennyskoulutuksen laatutavoite. Työryhmässä toivottiin tarkennuksia tähän kirjaukseen ja tarkennusta toivottiin erityisesti siihen, halutaanko tässä laatutavoitteessa seurata täydennyskoulutuksen saatavuutta vai sen todellista toteumaa.

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- *Täydennyskoulutuksen tarjonta olisi selkeämpi seurattava kokonaisuus.* Se kuinka moni on käynyt täydennyskoulutuksen, on todella paljon haastavampaa seurata.
- Ongelma ei ole pelkästään siinä mitä täydennyskoulutusta oma koulutuksenjärjestäjä tarjoaa vaan se, että henkilö ei pääse osallistumaan koulutukseen esimerkiksi aikataulullisista syistä. Ongelma on iso yksilön kannalta. *Jos tarkastellaan pelkästään opetuksen järjestäjän tarjoamaa täydennyskoulutusta, onko se kiinnostava seurantakohde?*
- *Työnantajalla on kuitenkin ensisijainen velvoite järjestää täydennyskoulutusta.* Siitä ainakin HR- on asiaa pitänyt esillä. *Yksittäinen opettaja ei välttämättä pääse työnantajan järjestämään koulutukseen työajan puitteissa.*
- *Jokin laki nimenomaan velvoittaa henkilöstön osaamisen kehittämisestä ja laatutavoitteen taustapaperia olisi tämän osalta syytä täydentää.*
- *Työnantajalla on työsopimuslain mukaan velvollisuus huolehtia työsuhteessa olevien työntekijöiden osaamisen ylläpitämisestä ja kehittämisestä.* [Työntekijöiden osaamisen kehittäminen ja ylläpitäminen - Työ- ja elinkeinoministeriö](#)
- OKM:n toimesta tulee tarkastella, lähdetäänkö laatutavoitteissa muun lainsäädännön puolelle vai pitäydytäänkö pelkästään perusopetuslaissa.
- Opetuksen järjestäjän tarjoamaa täydennyskoulutusta ei kaikki kunnat pysty tarjoamaan. Tällöin henkilöstön täytyy lähteä muualta hankkimaan koulutusta. *Usein täydennyskoulutus keskittyy tietyille henkilöille. Opetuksenjärjestäjän tulisi seurata sitä, kuinka monta kehittämispäivää/henkilö käy*

keskiarvoon nähden. Jos laatua halutaan oikeasti kehittää, niin opetuksenjärjestäjien tulee seurata opettajiensa koulutuspäiviä.

- Kuntaorganisaatio on muutakin kuin opetuksen järjestämistä. *Huolta herättää, miten täydennyskoulutuksen seurantatietoa kerätään hallinnollisesti kunnissa.* Keskustelussa kysyttiin, onko KT:n edustaja tuonut ajatuksiaan esiin työryhmässä tämän seurannan osalta? Todettiin, että keskustelua jatketaan KT:n kanssa OKM:n toimesta.
- Tulisiko kokouksen alun keskustelua ja käytettäviä termejä sekä valintamme perusteluja lyhyesti avata lopulliseen raporttiin jonkin verran (laatutavoitteet/ indikaattorit/ kriteerit)? Ne voivat olla tärkeitä esim. opetuksen järjestäjille, jotka tekevät laatutyötä parhaillaan ja ovat omassa laadunhallintajärjestelmään näitä asioita jäsentäneet ja/ tai soveltavat latukriteereitä parhaillaan.
- Huolissaan ollaan seurantatiedon kehittämisestä, kun tiedostamme mikä määrä henkilöstöä kunnissa on ja miten tätä jotenkin "kevyesti" voitaisiin toteuttaa.
- *Olisiko täydennyskoulutuksen toteutuma yksiselitteisempi seurannan kohde?* Täydennyskoulutuksen tarjontaa voi opetuksen järjestäjä hankkia monesta paikasta ja monella eri tavalla.
- *Tietopohjaan on merkattu täydennyskoulutuksen osalta, että seuranta rakentuisi vuonna 2028.*
- Opettajilla sopimukseen kuuluu tietty määrä veso-päiviä, jotka ovat koulutusta. Seurataanko sitä, että nämä päivät pidetään? Onko se oleellista?
- Kunnilla on yleensä jokin oma koulutusohjelma, mutta se vaihtelee mitä veso-päiviin sovitaan kuuluvan. Yhdenmukainen seuranta on kohtuullisen vaikea toteuttaa. *Veso-päivien tulisi kohdentua opettajien täydentävään koulutukseen eikä muuhun toimintaan.* Henkilöstötilinpäätökset kertovat tästä jotain, mutta saataisiinko sieltä apua tähän seurantaan?
- Tulisiko täydennyskoulutuksen määrää/toteumaa kuitenkin enemmän korostaa itsearviointikriteereissä? Sehän voisi olla kuntakohtainen laatuasia.
- Täydennyskoulutus asiana sopisi enemmän itsearvioinnin puolelle.
- Täydennyskoulutuksessa opettajan ammattitaidon tulisi parantua. *Ajatuksena tulisi olla, että opettajat käyvät työuransa aikana säännöllisesti parantamassa ammattitaitoaan.* Opetuksen laatu lähtee siitä, että opettajan ammattitaitoa päivitetään. Opetuksen *laadun tulisi olla jollain tavalla tasavertaista ja se on isompi asia kuin pelkät veso-päivät.*
- *Eriarvoisuus tulisi saada tässä näkyviin, eli että pienet opetuksenjärjestäjät eivät pysty/tarjoamaan täydennyskoulutusta. Tämän avulla voitaisiin perustella, miksi asiaan tarvitaan toimenpiteitä.*

- *Mahdollisuus täydennyskoulutukseen sinällään on osuva asia kuvamaan tässä kohdassa olevaa laatutavoitetta, osaamisen kehittäminen varmistaa opetuksen laatua ja mahdollistaa opetuksen ja koulun kehittämisen. Tuo esiin tilan tämän asian suhteen.*
- Opetuksen järjestäjän mahdollistaman täydennyskoulutuksen saatavuus.

Päätös: Sovittiin, että täydennyskoulutuksen laatutavoitetta jatkovalmistellaan OKM:n toimesta. Tähän laatutavoitteeseen otetaan lisäaikaa ja asiaan palataan alatyöryhmän viimeisessä kokouksessa. Samassa kokouksessa käsitellään etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta.

Keskustelu laatutavoitteiden normipohjasta ja työn jatkoaskeleista

Keskustelussa pohdittiin, miten kokonaisuus avautuu lukijalle ilman taustoja. Pitääkö jatkossakin tuoda esiin laatutavoitteen yhteydessä olemassa oleva normipohja? Sovittiin, että lopullisessa versiossa ei enää viitata vuoden 2012 kriteereihin.

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- Normipohja on hyvä olla mukana, koska siihen esitys pohjautuu. Ei lähdetä laajentamaan tai muuttamaan normipohjaa. Edelliset kriteerit vuodelta 2012 voisi jättää esityksestä pois. Ensin normitus ja sen jälkeen uusi laatutavoite.
- Normipohja on hyvä olla mukana.
- *Riittäisi viittaus siihen, että on tarkasteltu aiempia laatutavoitteita. Kuntaliiton kriittisin suhtautuminen kohdistuu yhteistyöhön liittyvään laatutavoitteeseen ” Kunnat tekevät tarvittaessa yhteistyötä perusopetuksen järjestämisessä tilanteissa, joissa se on tarkoituksenmukaista opetuksen järjestämisen, opetuksen laadun, saavutettavuuden tai väestökehityksen kannalta tai taloudellisten edellytysten varmistamiseksi. Yhteistyötä valmistellaan ennakoivasti ja oma-aloitteisesti huomioiden oman kunnan ja alueen toimintaympäristön muutokset. Yhteistyöllä turvataan oppilaan oikeus opetuksen yhdenvertaiseen saatavuuteen ja kielellisten oikeuksien toteutuminen.”*
- Saavutettavuuden yhteydessä puhutaan perusoikeuksista ja sivistyksellisistä oikeuksista. Perusoikeuksista ei voida joustaa väestökehityksestä johtuvista syistä.
- Kuntien yhteistyö on kuitenkin tärkeä seurattava kohde. Tällä pystyttäisiin parantamaan laatua, jos opetusta ei muuten pystytä järjestämään. Auttaisiko jos tekstiin taustoitettaisiin tätä, miksi asiaa seurataan. Kuntien yhteistyön laatutavoitteella ei ole vahvaa normipohjaa.
- Saavutettavuuden yhteydessä puhutaan perusoikeuksista ja sivistyksellisistä oikeuksista. Perusoikeuksista ei voida joustaa väestökehityksestä johtuvista syistä.

- Tietoisuus väestökehityksen tilanteesta on lisääntynyt. Toisaalta lisääntyy myös keskustelu perusopetuksen rahoituksesta. Koska lasten ja nuorten osuus vähenee, on painetta siirtää perusopetuksen rahoja toisaalle. Perusopetus ei pärjää kuitenkaan ilman nykyistä rahoitustasoa eikä väestökehityksen myötä tulisi leikata perusopetuksen rahoitusta.
- Laatutavoitteiden määrä on mennyt hyvin eteenpäin. *Seurannan toteuttaminen tulee olemaan isompi kysymys ja miten seurannan syklissä onnistutaan.* Kun laatutavoitteita esitellään, tullaan varmaan kaipaamaan tietoa, miten kerättävä tieto edistää opetuksen järjestäjien toimintaa.
- Toivottavasti tämän työn pohjalta syntyisi riittävän vahva ja selkeä lainsäädäntö siitä, että olisi aidosti työkalut mitä valvotaan ja miten niihin puutteisiin reagoidaan. Valvonta on kuitenkin oma kokonaisuutensa, joten toivotaan että laatutavoitteista syntyisi riittävästi herätteitä kehittää lainsäädäntöä.
- Mahdollisten laatuksiteerien kehittämistä ajatellen, on laatutavoitteen kuvauksen selkeys hyvin tärkeä lähtökohta. (siksi niihin on kannattanut ja kannattaa vielä panostaa).
- Kaikkien seurantatietojen osalta ei ollut selvyyttä, mistä järjestelmistä tietoa saadaan. Kun seuranta esitellään työryhmälle tämä tulisi tuoda esiin. Toivottiin kriittistä suhtautumista asiaan eikä kunnille tulisi kauheasti uutta kerättävää tietoa. Lisäksi seurannan vuosikello kunnille olisi tarpeen ja toivottiin, että kerättävät tiedot pysyisivät maltillisena.
- Oma kokemus laadun kehittämisestä on, että se itseasiassa on tuonut esille enemmän hyvää kuin vakavia puutteita.
- Tiedontuottamisen työläyden lisäksi myös liiallinen tieto on sen analysointi j käyttö myös työlästä (ja menee hukkaankin toisinaan - tietohävikkiä kannatta välttää).